

Archeo-rapport 198

Het archeologisch vooronderzoek aan de Leuvenselaan te Tienen

Annelies De Raymaeker, Michiel Steenhoudt & Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2013
Studiebureau Archeologie bvba**

Archeo-rapport 198

Het archeologisch vooronderzoek aan de Leuvenselaan te Tienen

Annelies De Raymaeker, Michiel Steenhoudt & Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2013
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport 198 Het archeologisch vooronderzoek aan de Leuvenselaan te Tienen

Opdrachtgever:	Kantonnale Bouwmaatschappij van Beringen voor Huisvesting
Projectleiding:	Maarten Smeets
Leidinggevend archeoloog:	Michiel Steenhoudt
Auteurs:	Annelies De Raymaeker Michiel Steenhoudt Maarten Smeets
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2013/12.825/62

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2013, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Administratieve gegevens

Opdrachtgever	OCMW Tienen, Kabbeekvest 110 bus 1, 3300 Tienen
Uitvoerder	Studiebureau Archeologie bvba
Vergunningshouder	Michiel Steenhoudt
Beheer en plaats opgravingsgegevens	Deze gegevens werden na het onderzoek overgemaakt aan de opdrachtgever.
Beheer en plaats vondsten en stalen	De vondsten en stalen werden na het onderzoek overgemaakt aan de opdrachtgever.
Projectcode	2013/483
Vindplaatsnaam	Tienen - Leuvenselaan
Locatie	Provincie: Vlaams-Brabant, Gemeente: Tienen, Leuvenselaan
Kadasternummers	Afdeling: 7, Sectie: B, perceelnummer: 286G
Lambertcoördinaat 1	9010: X: 186677,714 Y: 168189,834 Z: 80,389
Lambertcoördinaat 2	9020: X: 186664,636 Y: 168195,262 Z: 80,611
Lambertcoördinaat 3	9030: X: 186647,796 Y: 168199,940 Z: 80,668
Lambertcoördinaat 4	9040: X: 186640,163 Y: 168204,853 Z: 81,076
Kadasterplan	Fig. 1.1
Topografisch plan	Fig. 1.2
Begindatum	28-11-2013
Einddatum	28-11-2013

Onderzoeksopdracht

Bijzondere voorwaarden	Zie bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Tienen, Leuvenselaan
Archeologische verwachtingen	Onmiddellijk grenzend aan de noordoostkant van de geplande verkavelingszone zijn er op de luchtfoto's talrijke grote en kleine cirkelvormige, langwerpige en rechthoekige omtreksporen te zien. Aan de overkant van de steenweg zou volgens het historisch-toponymisch werk van Paul Kempeneers een molen uit de nieuwe tijd hebben gestaan.
Wetenschappelijke vraagstellingen	Zijn er (nog) grondsporen aanwezig? Welke invloed had het fysisch milieu op de bewaringstoestand van het archeologisch erfgoed? Hebben de bodemsporen een natuurlijke of antropogene oorsprong en/of vulling? Maken de archeologische bodemsporen deel uit van een grotere structuur? Welke vondstcategorieën zijn er teruggevonden?

	<p>Wat is de datering van het vondstmateriaal?</p> <p>Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?</p> <p>Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen vindplaatsen?</p> <p>Tot op welke hoogte beantwoorden de archeologische resten aan de verwachtingen.</p> <p>In welke mate komen de prospectieresultaten overeen met de gegevens uit de historische kaarten en archiefbronnen?</p> <p>Wat betekenen de gegevens mogelijk voor een aanvulling van kennisleemtes van de lokale en regionale geschiedenis?</p> <p>Welke de(e)l(en) van het terrein komen in aanmerking voor vervolgonderzoek?</p> <p>Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?</p>
Aard van de bedreiging	<p>Grotendeels in woongebied met landelijk karakter heeft het OCMW een verkaveling van 4 loten gepland (0,6 ha). De 'Tuinzone' ligt in agrarisch gebied. De projectontwikkeling voorziet drie open en één halfopen bebouwing.</p>
Randvoorwaarden	<p>Zie bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Tienen, Leuvenselaan</p>

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Inleiding	p. 3
1.1 Algemeen	p. 3
1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied	p. 3
1.3 Archeologische en historische voorkennis	p. 4
1.4 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen	p. 6
Hoofdstuk 2 Werkmethode	p. 8
Hoofdstuk 3 Analyse	p. 10
3.1 Lithostratigrafische- en bodemkundige opbouw	p. 10
3.2 Assessment van het sporenbestand	p. 11
Hoofdstuk 4 Synthese	p. 14
Hoofdstuk 5 Aanbevelingen en besluit	p. 16
Bijlagen	p. 18
Bijlage 1: Overzichtsplan	p. 20
Bijlage 2: Fotolijst	p. 23
Bijlage 3: Profieltekeningen	p. 25

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Algemeen

Naar aanleiding van de bouw van 4 sociale woningen aan de Leuvenselaan te Tienen werd door Onroerend Erfgoed een archeologisch vooronderzoek in de vorm van proefsleuven opgelegd (vergunningsnummer 2013/483).

Het onderzoek werd door het OCMW van Tienen aan Studiebureau Archeologie bvba toevertrouwd en het terreinwerk werd uitgevoerd op 28 en 29 november en op 4 december 2013.

1.2 Beschrijving van de vindplaats

Het projectgebied beslaat ca. 0,6 ha en wordt in het zuiden begrensd door de Leuvenselaan (fig. 1.1 en 1.2). Geo-archeologisch gezien is het onderzoeksgebied gesitueerd in de (zand)leemstreek (fig. 1.3).

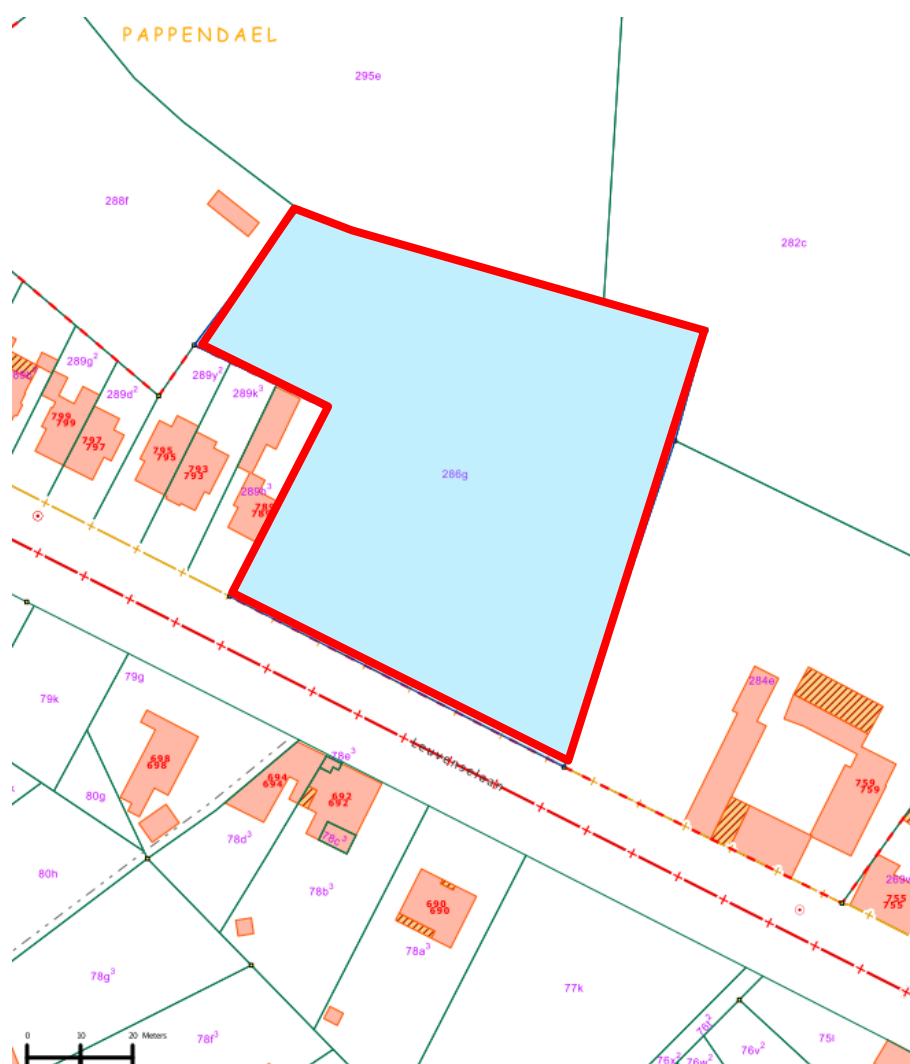

Fig. 1.1: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (©Cadgis)

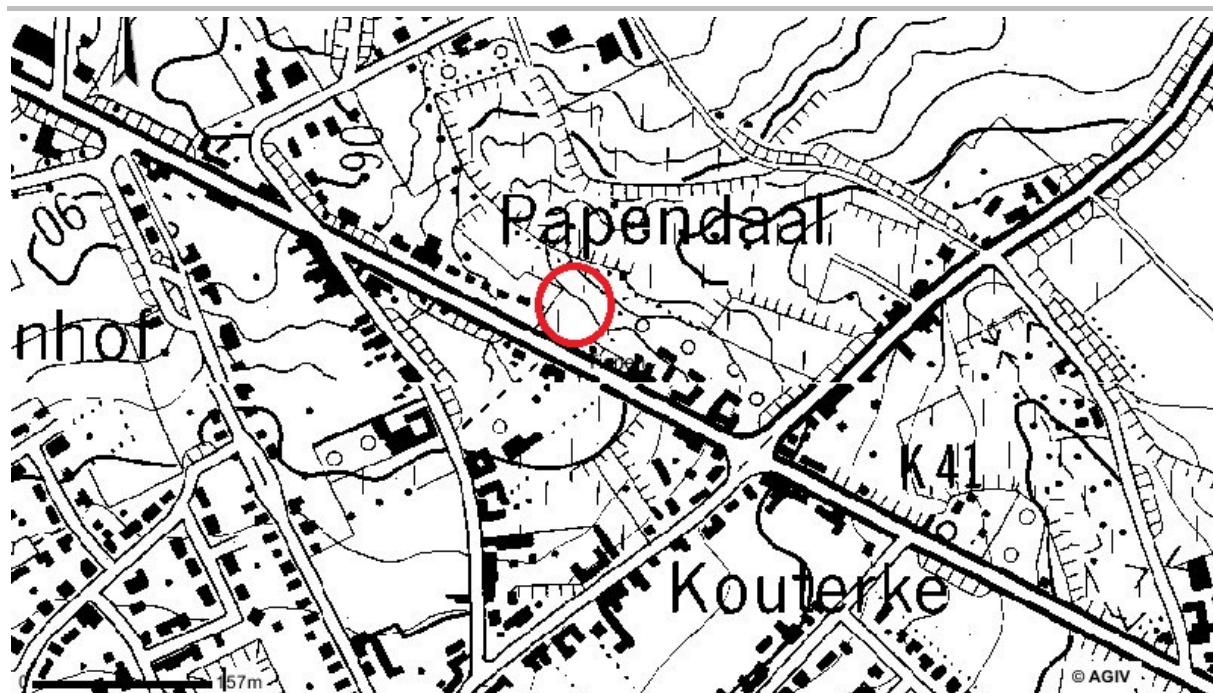

Fig. 1.2: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (©AGIV).

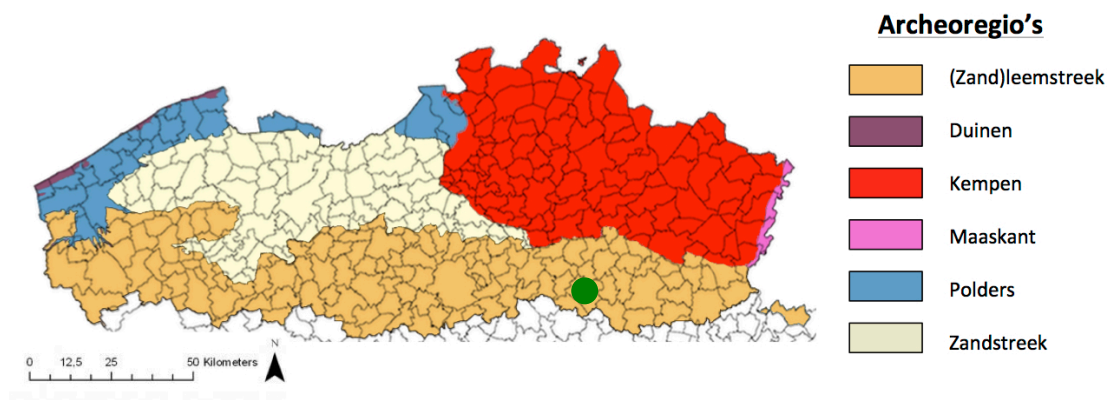

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's¹.

1.3 Archeologische en historische voorkennis

In de omgeving van het projectgebied zijn een aantal archeologische vindplaatsen bekend. Deze locaties zijn opgenomen in de databank van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI).

Ten noorden en ten westen van het te onderzoeken perceel, werden door middel van luchtfotografie een groot aantal grote en kleine, cirkelvormige, langwerpige en rechthoekige omtreksporen geïdentificeerd. De sporen in het noorden (CAI447, CAI445 en CAI 446) werden nog niet verder onderzocht en kunnen dus niet gedateerd worden. Ten westen van het projectgebied (CAI20102,

¹ <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

CAI20103 en CAI20104) werden in 2008 op één verkaveling drie zones vlakdekkend opgegraven. Hierbij werden resten van landbouwactiviteiten uit de midden-ijzertijd aangetroffen, evenals een mogelijk wegtracé uit de Romeinse periode. Ook in het zuidoosten werden door middel van luchtfotografie sporen aangetroffen (CAI516 en CAI517).

Onmiddellijk ten zuiden van het onderzoeksgebied bevinden zich enkele historische gebouwen uit de late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd.

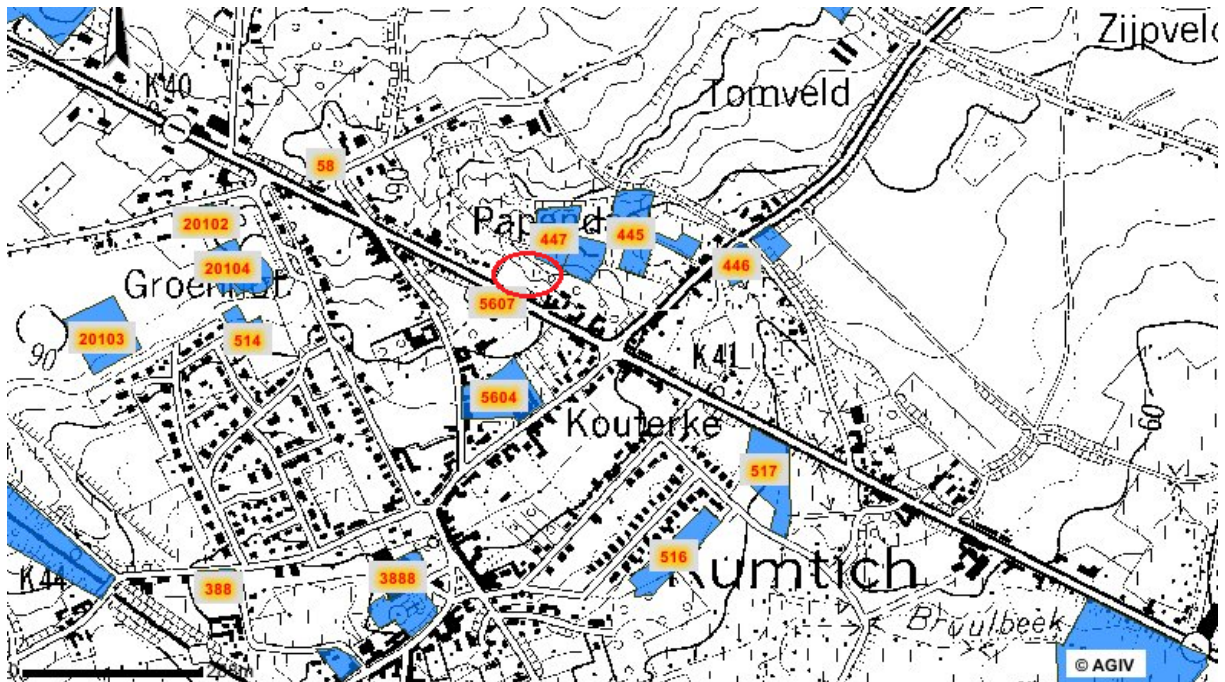

Fig. 1.4: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied (©AGIV).

De Ferrariskaart (circa 1775) toont de aanwezigheid van een uitgestrekt akkercomplex ter hoogte van het projectgebied (fig. 1.5).

Fig. 1.5: Uittreksel uit de Ferrariskaart met situering van het projectgebied.

1.4 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen

Het doel van de prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen worden beantwoord:

Zijn er (nog) grondsporen aanwezig?

Welke invloed had het fysisch milieu op de bewaringstoestand van het archeologisch erfgoed?

Hebben de bodemsporen een natuurlijke of antropogene oorsprong en/of vulling?

Maken de archeologische bodemsporen deel uit van een grotere structuur?

Welke vondstcategorieën zijn er teruggevonden?

Wat is de datering van het vondstmateriaal?

Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen vindplaatsen?

Tot op welke hoogte beantwoorden de archeologische resten aan de verwachtingen.

In welke mate komen de prospectieresultaten overeen met de gegevens uit de historische kaarten en archiefbronnen?

Wat betekenen de gegevens mogelijk voor een aanvulling van kennisleemtes van de lokale en regionale geschiedenis?

Welke de(e)l(en) van het terrein komen in aanmerking voor vervolgonderzoek?

Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

Hoofdstuk 2 Werkmethode

In totaal werden vijf proefsleuven aangelegd (fig. 2.1). Per proefsleuf werd een diepere profielput aangelegd in functie van een bodemkundige registratie. De sleuven werden aangelegd door middel van een graafmachine, met een bakbreedte van 2 m. Van de totale oppervlakte (0,6 ha) werd 9% opengelegd met proefsleuven. Rond spoor S2 werd een kijkvenster van ongeveer 120 m² gegraven wat neerkomt op ongeveer 2% van de totale oppervlakte.

Na het couperen van de aanwezige sporen werd aan twee zijdes van proefsleuf 3 een kijkvenster aangelegd om na te gaan of hier nog extra sporen van een mogelijke structuur aanwezig waren.

Fig. 2.1: Aanleg van de proefsleuven.

De aangetroffen bodemsporen werden gefotografeerd en beschreven. De contouren van de proefsleuven, de locatie van de profielputten, de sporen en de maaiveldhoogtes werden ingemeten met behulp van een GPS.

Hoofdstuk 3 Analyse

3.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw

Volgens de bodemkaart situeert het projectgebied zich deels in een zone met AbB-gronden en deels in een zone met UDx-gronden. AbB-gronden zijn leemgronden met textuur B-horizont of met structuur B-horizont. Deze gronden komen op vele, maar kleine oppervlakten voor. Ze worden aangetroffen op steile hellingen, onder taluds, op hellingsbreuken en soms op sterk afgeronde heuveltoppen. Ze vormen de natuurlijke overgang van de plateau- naar de depressiegronden. UDx-gronden zijn zwak of matig gleyige zware kleigronden met niet bepaalde profielontwikkeling. De oorspronkelijke profielopbouw werd door ontginning sterk gewijzigd. Oorspronkelijk is het moedermateriaal samengesteld uit zandige klei, welke oppervlakkig verweerd is tot klei of zware klei. Steeds worden tufstenen aangetroffen. Het terrein helt af naar het noorden.

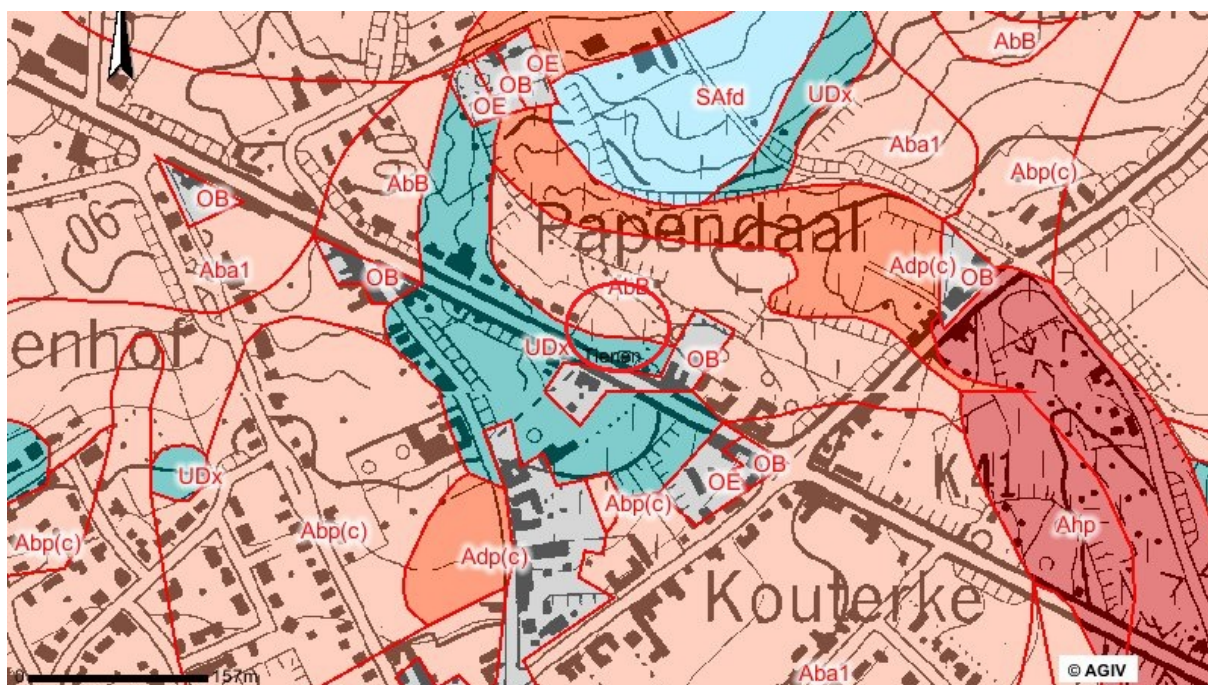

Fig. 3.1: Uitsnede van de bodemkaart met situering van het projectgebied (rode cirkel) (©AGIV).

De gegevens van de bodemkaart komen in grote mate overeen met de terreinwaarnemingen. In functie van de registratie van de bodemkundige opbouw werden 4 profielputten aangelegd. Binnen iedere profielput werd telkens één wand opgeschoond, gefotografeerd en beschreven. De algemene bodemprofielen binnen de grenzen van het terrein wordt weergegeven in fig. 3.2 waarbij opvalt dat onderaan (profiel 4) het terrein een pakket colluvium aanwezig is. Bovenaan het terrein (profiel 1) konden in de ploeglaag grote en kleine brokken klei opgemerkt worden.

In bodemprofiel 1 bevindt zich onder de teelaarde (H1) een dun pakket (mogelijk een oudere ploeghorizont) met een lichtbruine, gevlekte kleur (H2). Zowel in H1 als in H2 konden grote en kleine brokken klei opgemerkt worden. H3 is mogelijk de B horizon met een lichtbruine tot grijze kleur. Hieronder werd H4 geregistreerd met een bruingele kleur. Dit profiel komt overeen met profiel 3. Deze profielen waren gelegen op de hoogst gelegen delen van het terrein.

Bodemprofiel 4 heeft een 35 cm dikke ploeglaag (H1) met een grijsbruine kleur. Hieronder werd een 60 cm dik pakket colluvium opgetekend met een lichtbruingrijze kleur. Hieronder kon de natuurlijk bodem (H3) worden vastgesteld met een lichtgele kleur. Dit profiel komt overeen met profiel 2 deze profielen lagen in de laagste delen van het onderzochte terrein.

Fig. 3.2: De lithostratigrafische en bodemkundige opbouw ter hoogte van bodemprofiel 1 en 4.

3.2 Assessment van het sporenbestand

Het archeologisch relevant niveau (aanlegvlak) situeert zich op een diepte tussen 45 en 95 cm beneden het maaiveld. Er werd in totaal 2 grondsporen geregistreerd in de proefsleuven. In het kijkvenster werden 4 extra sporen opgetekend. Gezien de onduidelijkheid van de sporen zijn alle, in het vlak aangeduide sporen, gecoupeerd. Hierna kon worden vastgesteld dat enkel S2 een paalkuil bleek te zijn. Alle andere sporen bleken natuurlijk te zijn.

Spoor 2 (fig. 3.3) bleek een paalkuil met een breedte van 30 cm en een bewaarde diepte van 36 cm te zijn. De vulling had een eerder gevlekte, lichtgrijze kleur met zwarte houtskoolspikkels erin.

Het kijkvenster rond dit spoor werd extra opgeschoond voor een betere zichtbaarheid van de sporen, maar leverde geen bijkomende sporen op.

Er werden geen vondsten aangetroffen op het onderzochte terrein.

Fig. 3.3: De coupe van S2.

Hoofdstuk 4 Synthese

Zijn er (nog) grondsporen aanwezig?

Er werden 6 sporen geregistreerd waarvan er 5 natuurlijk bleken te zijn en 1 paalkuil.

Welke invloed had het fysisch milieu op de bewaringstoestand van het archeologisch erfgoed?

Gezien de bewaarde diepte van de paalkuil, S2, heeft het fysisch milieu weinig invloed gehad op de bewaringstoestand.

Hebben de bodemsporen een natuurlijke of antropogene oorsprong en/of vulling?

Beide.

Maken de archeologische bodemsporen deel uit van een grotere structuur?

Na aanleg van het kijkvenster rond de paalkuil (S2) konden geen extra sporen waargenomen worden.

Welke vondstcategorieën zijn er teruggevonden?

Niet van toepassing.

Wat is de datering van het vondstmateriaal?

Niet van toepassing.

Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

Er is slechts één archeologisch spoor aangetroffen waarvan de datering onbekend is door de afwezigheid van vondsten.

Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen vindplaatsen?

Nee, door de afwezigheid van vondstmateriaal.

Tot op welke hoogte beantwoorden de archeologische resten aan de verwachtingen.

Er werden geen sporen gevonden die in verband konden gebracht worden met de sporen die werden gezien op de luchtfoto's.

In welke mate komen de prospectieresultaten overeen met de gegevens uit de historische kaarten en archiefbronnen?

Niet van toepassing.

Wat betekenen de gegevens mogelijk voor een aanvulling van kennisleemtes van de lokale en regionale geschiedenis?

Niet van toepassing.

Welke de(e)l(en) van het terrein komen in aanmerking voor vervolgonderzoek?

Geen.

Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

Niet van toepassing.

Hoofdstuk 5 Aanbevelingen en besluit

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

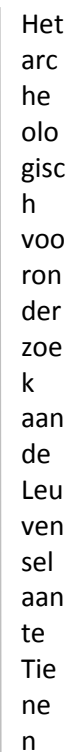
Er werd een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek gevraagd om de archeologische potentie van het terrein in te schatten. Tijdens het onderzoek werd vastgesteld dat er zich binnen de grenzen van het projectgebied geen archeologische waarden bevinden. Bijkomend archeologisch onderzoek lijkt dan ook niet verantwoord. Het officieel vrijgeven van het terrein gebeurt door Onroerend Erfgoed.

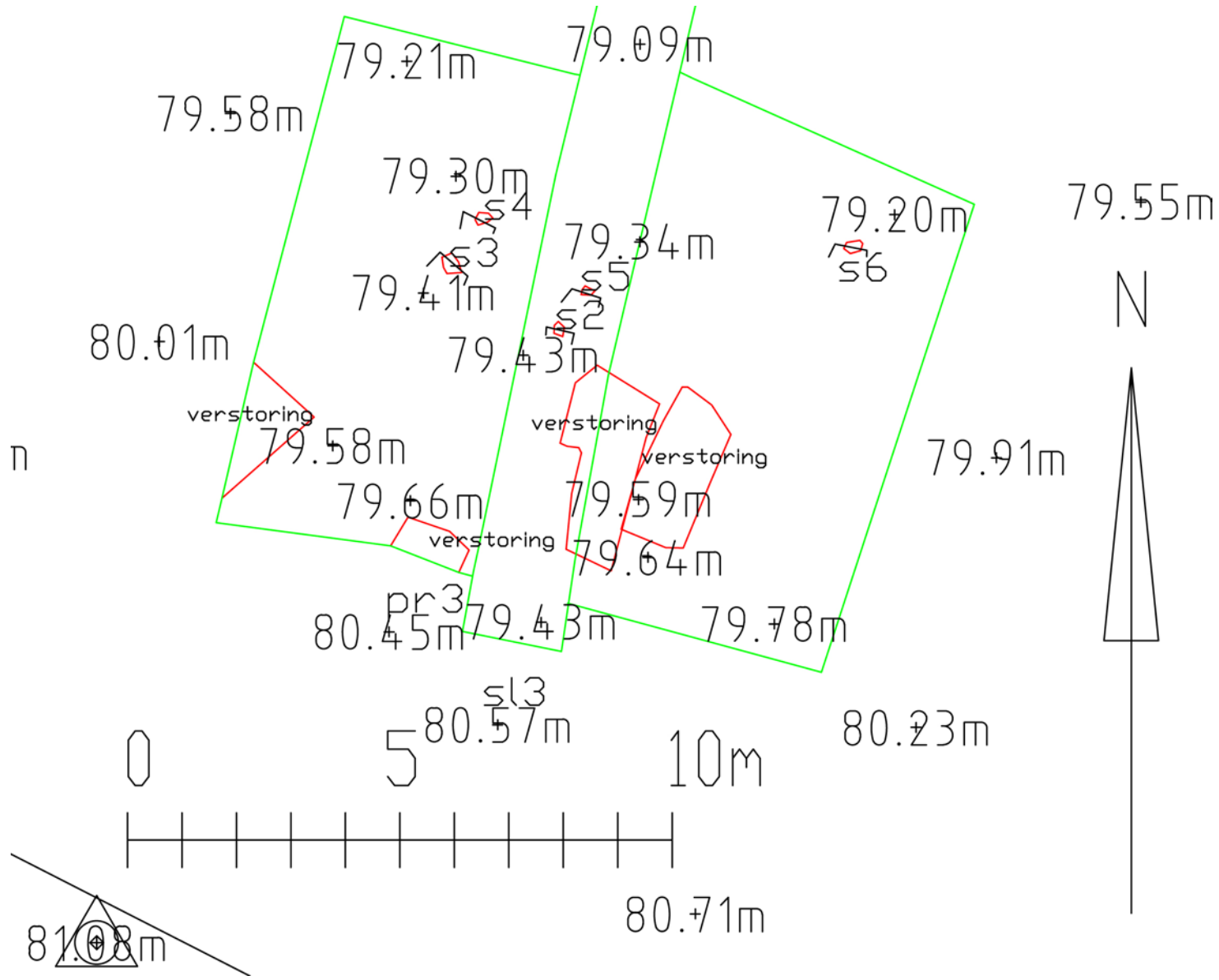
Ondanks het vrijgeven van het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

- het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 18 november 2011 (BS 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006, 15.5.2009 en 13.12.2011)
- en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009, 1 april 2011 en 10 juni 2011

van toepassing, meer bepaald voor de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

Bijlagen

Het
arc
he
olo
gisc
h
voo
ron
der
zoe
k
aan
de
Leu
ven
sel
aan
te
Tie
ne
n

Bijlage 2 Fotolijst

Fotonummer	Spoor/Profiel	Sleuf	Vlak	Aard
2013-483-1	PR1	1	1	Profiel
2013-483-2	PR1	1	1	Profiel
2013-483-3	1	1	1	Vlak
2013-483-4		1	1	Overzicht
2013-483-5		1	1	Overzicht
2013-483-6			1	Werkfoto
2013-483-7	PR2	2	1	Profiel
2013-483-8		2	1	Overzicht
2013-483-9	PR3	3	1	Profiel
2013-483-10	PR3	3	1	Profiel
2013-483-11		3	1	Overzicht
2013-483-12		3	1	Overzicht
2013-483-13	2	3	1	Vlak
2013-483-14	2	3	1	Vlak
2013-483-15	PR4	4	1	Profiel
2013-483-16	PR4	4	1	Profiel
2013-483-17		5	1	Overzicht
2013-483-18		5	1	Overzicht
2013-483-19		4	1	Overzicht
2013-483-20		4	1	Overzicht
2013-483-21	2	3	1	Coupe
2013-483-22	2	3	1	Coupe
2013-483-23	2	3	1	Coupe
2013-483-24		3	1	Overzicht
2013-483-25		3	1	Overzicht
2013-483-26		3	1	Overzicht
2013-483-27		3	1	Overzicht
2013-483-28		3	1	Overzicht
2013-483-29		3	1	Overzicht
2013-483-30		3	1	Overzicht
2013-483-31		3	1	Overzicht
2013-483-32	3	3	1	Vlak
2013-483-33	4	3	1	Vlak
2013-483-34	5	3	1	Vlak
2013-483-35	6	3	1	Vlak

Bijlage 3 Profieltekeningen

